

Sadržaj

Predgovor	1
Uvod	
EKONOMIJA TRANZICIJE: Teorijske osnove i metod	7
<i>Prva glava</i>	
Ekonomija tranzicije i naše reforme	11
1. Ekonomija, osnova ekonomskog poretka i reforme	12
2. Ekonomija, osnovna područja – materijalna aktivnost i ekonomski poredak ljudi	14
3. Ekonomski poredak	16
4. Ekonomski poredak, zakonitost promena i ekonomija tranzicije	16
5. Ekonomski zakoni i suština ekonomije tranzicije	18
6. Ekonomija, ekonomija tranzicije, razne definicije nauke	20
7. Šta je to ekonomija tranzicije?	21
8. Ekonomija tranzicije i sudbina naših reformi	23
9. A sudbina Zajednice Srbije i Crne Gore	26
<i>Druga glava</i>	
Teorijsko-metodološke osnove ekonomije tranzicije i pitanja novog ekonomskog poretka u Srbiji i Crnoj Gori	29
<i>Treća glava</i>	
Ekonomija na početku XXI veka i tranzicija	41
<i>Četvrta glava</i>	
Savremena politička ekonomija u procesima saznanja ekonomske stvarnosti	47
1. Teorijske apstrakcije i ekonomska realnost	50
2. Globalne društvene kategorije ekonomije	52
Prvi odeljak	
EKONOMIJA TRANZICIJE I TENDENCIJE SAVREMENE SVETSKE EKONOMIJE	57
<i>Peta glava</i>	
Novi uzleti industrijske moći ka postkapitalističkom društvu	63
1. Epohalne promene – osnova transformacije i razvoja	64
A. Razvoj znanja i nauke	66

B. Širok učinak automatizacije	76
C. Unapređenje procesa rada	83
D. Promene svojinske strukture	87
2. Multinacionalne kompanije – ekonomska, trgovinska i finansijska moć (crte prelazne ekonomije i globalizma)	88
3. Savremeni oblik internacionalnih kretanja kapitala	91
A. Multinacionalne kompanije kao oblik internacionalnog kretanja kapitala	91
B. Finansijska internacionalizacija	100

Šesta glava

Nužnost promena, svetski tranzicioni tokovi i problemi

postsocijalističkog razvoja i preobražaja

1. Uticaj globalizacije svetske ekonomije, širenje delatnosti Evropske unije i Svetske trgovinske organizacije na procesu tranzicije "postsocijalističkih" zemalja	109
A. Globalizacija na putu pogrešnog shvatanja i primene	116
B. Gestrateške stranputice	118
C. Evropska Unija – iskustva učlanjenja novih "postsocijalističkih" zemalja tranzicije	120
2. Tokovi i problemi reformskih preobražaja u našoj zemlji i tendencije savremenog sveta	124
2.1. Uticaj šteta nastalih raspadom SFR Jugoslavije, uvođenjem sankcija međunarodne zajednice i bombardovanjem NATO na materijalnu i ekonomsku osnovu tranzicije	128
2.2. Srbija i Crna Gora u spletu reformskih rezultata i stranih direktnih investicija	135
2.3. Ka daljim reformskim preobražajima i savremenom svetskom tržištu	140

Drugi odeljak

POKUŠAJI EKONOMSKE POLITIKE	143
-----------------------------------	-----

Sedma glava

Hiperinflacione posledice i neuspeli pokušaj primene

antiinflacionih mera i programa

1. O inflaciji kao sintetičkom neuspehu odlaganja promena, sistemskom i reformskom fenomenu	147
2. Cena – složeni ekonomski odnosi i objektivni pokazatelj suštinskih generatora inflacije	149

3. Sankcije međunarodne zajednice, hiperinflacija i program rekonstrukcije monetarnog sistema i privrednog oporavka zemlje	150
4. Zastoji u sprovođenju programa I	161
5. Program I – pokušaj stabilizacije ekonomskih i socijalnih tokova i izrada Programa II	162
6. Program II – devalvacija, drugi sadržaj i realni efekti	164
<i>Osmo glava</i>	
Ekonomska politika socijalnih tenzija i odsustva reformi	167
1. Ekonomska politika i “tranziciona depresija”	167
2. Šta je to ekonomska politika. Elementi definicije i rezultati i efekti primene	169
2.1. Pojmovno određenje	169
2.2. Merenje rezultata i efekata primene	176
2.3. Politika i ekonomska politika	182
2.4. Ekonomska politika i ekonomski sistem	185
2.5. Ekonomska politika i ekonomski poredak	187
2.6. Ekonomska politika i razvojna politika	188
2.7. Ekonomska politika i privredni razvoj	189
3. Ogledi o problemima nastalim odsustvom ekonomske politike reformskog usmerenja	191
3.1. Pokušaj ideologiziranja ekonomske politike	193
3.2. Ekonomska politika kao sredstvo borbe za političku dominaciju	198
4. Državna “ekonomska politika” u kriznim momentima tranzicionih procesa	202
5. Nametanje državnih oblika ekonomskog vladanja	205
A. Dominantna uloga države u ekonomsko-socijalnim odnosima društva	207
B. Javne finansije u funkciji proširenja ekonomskih funkcija države	209
C. Budžet kao mera ambicija vlasti i širenja ekonomske uloge države	210
6. Pokušaji ekonomske svesti ekonomske politike	225
6.1. Ukidanje sankcija i ograničena upotrebna vrednost “naklonosti” međunarodne zajednice	227
6.2. Uticaj ekonomskih i političkih nepoznanica svetskih ekonomskih tokova i na našu spoljnoekonomsku politiku	230
6.3. Sukcesija u funkciji otvaranja ekonomskih izgleda ili brzi rasplet “parolama odozgo”	232
6.4. Donacije i njihova haška dimenzija	235
6.5. Ekonomska politika i međunarodni monetarni fond i problemi zaduživanja i kreditiranja	245
6.6. Monetarna politika i politika kursa dinara	253
6.7. Spoljnotrgovinska politika – velika šansa za prevlast	259

6.8. Ekonomska politika i nova ustavna konstitucija zajednice Srbije i Crne Gore – birokratska stihija	263
6.9 Srbija i predustavno konstituisanje ekonomske politike	264
7. Nula na ekspertskoj i političkoj podlozi	267
8. Ekonomska politika nezaposlenosti i socijalnog propadanja	284
9. Sindikati – promotori ekonomske politike socijalnih tenzija	295
10. Ekonomska politika lažnog socijalnog dijaloga i realnih nezadovoljstava	300
11. Kontinuitet opredeljenja za državnu “ekonomsku politiku” zakonskim regulisanjem zapošljavanja	302

Treći odeljak

OPŠTE TENDENCIJE TRANZICIONIH PROCESA:

Rezultati i perspektive	309
-----------------------------------	-----

Deveta glava

Tranzicioni procesi u “postsocijalističkim zemljama”	313
---	------------

Deseta glava

Rusija u tokovima tranzicije	335
---	------------

Jedanaesta glava

Ekonomija tranzicije u Kini	349
--	------------

1. Vreme ubrzane tranzicije	350
1.1. Sadašnje ekonomske i političke promene	352
2. Ekonomski efekti ubrzane tranzicije Kine	356
a) Kvalitet reformi i ekonomski rast kao prioritet	358
b) Kineska ubrzana tranzicija privrednog razvoja, zaposlenosti i finansija	369
c) Ka tržišnoj ekonomiji – neposredni rezultati strategije jedna zemlja a dva sistema	379
3. Značaj efikasnosti borbe protiv korupcije za rezultate ubrzane tranzicije	385

Dvanaesta glava

Zašto zaostajemo u tranziciji	391
--	------------

1. Normativni i politički preduslovi tranzicionog zaostajanja	392
1.1. Ekonomska politika – jedan aspekt neposrednog razaranja tranzicionih mogućnosti	394
2. Odlaganje tranzicionih promena, reformi i stabilizacije – faktori uzročnosti i posledice	396
2.1. Negacija državno-društvene svojine i uloga svojine u procesima tranzicije	397
2.2 Radikalne reforme u kontekstu široke tranzicije – strategija „šok terapije”	400

2.3. Ni preterana opreznost ni tranzicija preko noći	403
2.4. Strategija odlaganja reformi uz dalje produbljivanje krize	405
3. Privredno sistemske osnove – mogućnosti i ograničenja, tranzicije, tržišne ekonomije, privatizacije...	406

Trinaesta glava

Siva ekonomija i tranzicija	413
1. Šta je to siva ekonomija	415
2. Rasprostranjenost sive ekonomije	417
a) Međunarodne razmere	418
b) Razvijene zemlje	420
c) Tranzicija “postsocijalizma” i bujanje sive ekonomije	421
3. Naša zemlja u tranzicionim procesima i svojoj ekonomiji	430
3.1. Intencije zakona o akcizama	437
3.2. Zakon o ekstra dohotku i ekstra imovini	439
4. Umesto zaključka	444

Četvrti odeljak

POKUŠAJI IZGRADNJE NOVE SVOJINSKO-MENADŽERSKE STRUKTURE	449
---	-----

Četrnaesta glava

Tranzicioni procesi i raskorak između normativnog i stvarnog . . .	455
---	------------

Petnaesta glava

Pokušaji privatizacije preduzeća, rezultati i iskustva (Putevi i stranputice)	467
1. Privatizacija u reformskim pokušajima 1988–1994.	467
2. Rezultati i posledice zakona o revalorizaciji privatizacije iz 1994. godine	480
3. Privatizacija u reformskim pokušajima prema saveznim propisima 1996–1999. godine	482
4. Privatizacija u reformskim pokušajima prema republičkom zakonodavstvu u Srbiji 1997–1999. godine	486
4.1. Osnovni koncept i karakteristike	486
4.2. Privatizacija i prestrukturiranje velikih preduzeća	490
4.3. Privatizacija i prestrukturiranje malih i srednjih preduzeća	491
4.4. Procena vrednosti kapitala	492
4.5. Utvrđivanje vrednosti kapitala koji se transformiše i način procene	494
4.6. Faze transformacije	495
4.7. Kontrola procene vrednosti kapitala, načina i postupka svojinske transformacije	497

5. Privatizacija u reformskim pokušajima prema republičkom zakonodavstvu u Crnoj Gori 1996-1999. godine	498
5.1. Najnoviji koncept privatizacije i karakteristike	500
5.2. Predmet i obuhvat svojinske transformacije	500
5.3. Metodi privatizacije	500
5.4. Presudna uloga države	503
5.5. Dosadašnji rezultati	503
6. Privatizacija u reformskim pokušajima prema republičkom zakonodavstvu Srbije u 2000. godini	507
6.1. Krah procesa svojinske transformacije prema važećoj zakonodavnoj regulativi 1997–1999. godine	507
6.2. Pokušaj promena	508
6.3. Raspodela sredstava ostvarenih privatizacijom po ovom predlogu	509
6.4. Vremenska oročenost privatizacije	510
6.5. Pravičnost	510
6.6. Očekivanja	511
7. Novi zakonodavni uslovi, pravila i mogućnosti privatizacije na početku 2001. godine	511
7.1. Zaustavljanje autonomnog načina privatizacije	511
7.2. Ukidanje autonomnog načina transformacije	512
8. Zakon o privatizaciji iz 2001. godine	513
8.1. Privatizacija u Srbiji prema novom modelu	514
8.2. Agencija za privatizaciju	517
8.3. Procena vrednosti kapitala i imovine	517
8.4. Izmene i dopune zakona o privatizaciji	518
8.5. Kratak osvrt na rezultate primene najnovijeg paketa normi o privatizaciji	519
9. Jedan pogled na vrtloge i stranputice privatizacije u Srbiji	520
10. Kakva je ekonomska struktura i profitabilnost već prodatih preduzeća?	524

Šesnaesta glava

Savremeni neuspeh privatizacije i nova uloga investicionih

fondova	527
1. Reformske utopije i utopije političkih sladokusaca	527
2. Kuda ide srpska privatizacija	532
3. Investicioni fondovi i privatizacija u Srbiji	535
4. Podsticaj investicija u Srbiji i perspektive investicionih fondova	540
5. Ne zaboravimo direktive bele knjige	543

Sedamnaesta glava

Iluzija tranzicije državnog sektora javnih preduzeća (Potreba hitnih reformi)	545
1. Javno preduzeće – pojmovno određenje	546
2. Privredno-sistemska položaj javnih preduzeća	549
3. Problemi poslovanja javnih preduzeća	551
4. Privatizacija javnih preduzeća	554
4.1. Privatizacija javnih preduzeća u Srbiji	555
4.2. Privatizacija javnih preduzeća u Crnoj Gori	556
5. Javna preduzeća – nova vlast stari problemi	557

Osamnaesta glava

Tranzicija i reforma tržišta rada u Srbiji	563
1. Savremenost naučne misli – ekonomija, kapital, ljudski kapital	564
2. Procesi tranzicije, ekonomska logika kapitala i reforma tržišta rada	579
3. Aktuelne tendencije na tržištu rada u Srbiji – nužnost i pravci reformi	582
4. Međunarodno usmeravanje	598

Devetnaesta glava

Od kolektivnog državnog preduzetništva ka preduzetničko-menadžerskoj ekonomiji	603
1. Specifičnost menadžmenta kao nauke, teorije, znanja, umeća i prakse	604
1.1. Šta je menadžment?	606
1.2. Menadžment u strateškom planiranju	608
1.3. Menadžment i strateško planiranje razvoja	610
2. Menadžment u tranziciji	611
2.1. Birokratska filozofija i oportunizam menadžera prema tranzicionim promenama	612
3. Menadžeri promena i promene menadžera	614

Peti odeljak

EKONOMIJA TRANZICIJE I EKONOMSKO-TRŽIŠNI INSTITUTI	617
--	-----

Dvadeseta glava

Pravci i teškoće tranzicije javnih finansija	621
1. Šta su javne finansije	622
2. Praksa i nužnost promena izvora i uloge javnih finansija i javne potrošnje u našoj zemlji	630

2.1. Jugoslovenska praksa socijalizma i materijalna osnova države	631
2.2. Ekonomska reforma iz 1988-1989. – pokušaj uređivanja materijalne osnove i ekonomskih funkcija države, uz rekonstrukciju sistema javnih finansija	634
3. Nužnost tranzicije javnih finansija i materijalne osnove države	636
4. Porezi - reforma ili fiskalna presija	642
1) Problemi oporezivanja i stanje dosadašnje zakonodavne regulative	643
2) Poreska reforma u Srbiji 2001. godine	646
3) Nove promene u poreskom sistemu i poreskoj politici	651
4) Porez na dodatu vrednost kao početak nove reforme	659
5. Preterana fiskalna presija	663
5.1. Praktično ispoljavanje fiskalne presije	664
5.2. Ekonomske i društvene posledice fiskalne presije	667
5.3. Zasnivanje sistema trezora i javnih nabavki	668
6. Ka novoj ekonomskoj politici i poziciji javnih prihoda i javne potrošnje u sistemu	670

Dvadesetprva glava

Tranzicija u oblasti društvenih delatnosti i tržišno-društveni karakter „razmene rada” (Nužnost izmene sadašnjeg oblika finansiranja)	673
1. Tranzicija društvenih delatnosti – tendencija ka ekonomiji	675
2. Društvene delatnosti u sistemu zadovoljavanja javnih potreba, javnih finansija i državnog upravljanja	676
3. Ekonomski sadržaj cene u društvenim delatnostima	678
4. Ekonomske osobenosti tržišno-društvene „razmene rada” i tranzicioni procesi	683
4.1. Karakter ekonomske „razmene rada”	684

Dvadesetdruga glava

Ekonomija, demokratija, lokalna demokratija	691
1. Bez ekonomske nema političke demokratije	693
2. Nema lokalne samouprave bez ekonomske i finansijske samostalnosti	696
3. Naše (ne)jedinstvo lokalne demokratije i makrodemokratije	699

Dvadesetteća glava

Reforma bankarskog sistema ka tržišnoj ekonomiji	703
1. Banke – problemi poslovanja i finansijski položaj, tranziciona neminovnost i značaj hitnih promena	705
1.1. Normativne osnove	706
1.2. Kvantitativni indikatori	706

2. Nasledeni i novi problemi krize poslovanja banaka i njihove budućnosti	708
2.1. Likvidnost banaka	709
2.2. Problemi poslovanja banaka u odsustvu širih ekonomskih reformi	712
3. Banke i privreda u predstojećim procesima privatizacije	717
4. Dileme restrukturiranja i sanacije bankarskog sektora u našoj zemlji	720
A. Model restrukturiranja i saniranja bankarskog sektora – Ekspertski tim Savezne vlade (februar 1998)	722
B. Model restrukturiranja bankarskog sistema Jugoslavije Price Waterhouse / CES MECON	723
C. Model Ekonomskog instituta u Beogradu	725
5. Oglеди o aktuelnoj reformi bankarskog sistema i privatizaciji banaka	726
5.1. Nužnost reformi	727
5.2. Pravci i nova strategija reformi	729
5.3. Reformski voluntarizam kao smišljeni oblik uništavanja postojećih domaćih banaka	736
6. Ustavna povelja i Ustav Srbije i izgradnja novog bankarskog sistema	739
7. Ustavna i sistemska osnova, diskreciono pravo, tenderi ili nešto četvrto...	743

Dvadesetčetvrta glava

Ekonomija tranzicije u oblicima društvene organizacije proizvodnje roba i tržišnih institucija	747
1. Regularnost cene – realna osnova tranzicionih promena	750
1.1. Ekonomski sadržaj cene – objektivni pokazatelj i mera uspešnosti reformi	752
2. Kriza inflatornog privređivanja i mere ekonomske politike	755
2.1. Kraha politike inflatornog privređivanja – neminovnost sistemske, institucionalne, strukturne i razvojne transformacije	757

Dvadesetpeta glava

Ekonomija tranzicije – kapital u robnom prometu. Trgovina	759
1. Trgovina – faza ukupnog procesa reprodukcije	760
2. Trgovina na veliko i trgovina na malo	766
3. Oblici ekspanzije i ekonomije trgovine	768
3.1. Sajmovi	768
3.2. Robne berze	769
3.3. Oblici turističke ponude i tražnje	769
3.4. Internet tržište	770
4. Razvijanje procesa međunarodne trgovine u Zajednici SCG	770

Šesti odeljak	
USLOVLJENOST TRANZICIJE SRBIJE I CRNE GORE EKONOMSKIM ODNOSIMA SA INOSTRANSTVOM	773
<i>Dvadesetšesta glava</i>	
Procesi globalizacije svetske ekonomije i tranzicije postsocijalističkih zemalja Balkana (Perspektive regionalne ekonomske saradnje)	777
<i>Dvadesetsedma glava</i>	
Ekonomija tranzicije i veze sa svetom	795
1. Ekonomska nužnost robne razmene i reintegrisanja naše zemlje u svetsko tržište	798
2. Nerobni promet	808
3. Proizvodno-finansijsko povezivanje – ahilova peta “postsocijalističke” tranzicije i Srbije	809
4. Političke i ekonomske pretpostavke adekvatnog prisustva stranih investicija	814
5. Uslovljenost tranzicije dugovima stranim zemljama, međunarodnim finansijskim institucijama i po svim drugim osnovama	817
6. Blokada naše zemlje od strane međunarodne zajednice, prekid otplate dugova i secesija bivših republika	823
PRILOZI	829